

DOI: 10.31866/2616-745X.12.2023.292369

УДК 341.238:070:050"1882/1906"

МІЖНАРОДНА ТЕМАТИКА
НА СТОРІНКАХ УКРАЇНСЬКОГО ЖУРНАЛУ
«КИЇВСЬКА СТАРОВИНА» (1882–1906)

Ластовський Валерій Васильович

Доктор історичних наук, професор,

ORCID: 0000-0001-8900-5569

e-mail: lastov@ukr.net

Київський національний університет культури і мистецтв,

вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

Надіслано:

31.08.2023

Рецензовано:

06.09.2023

Прийнято:

22.09.2023

Для цитування:

Ластовський, В.В., 2023. Міжнародна тематика на сторінках українського журналу «Київська старовина» (1882–1906). *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 12, с.7-19. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.12.2023.292369>.

Мета дослідження полягає передовсім у аналізі публікацій журналу «Київська старовина» щодо оприлюднення міжнародної тематики на його сторінках на рубежі XIX–XX століть і можливості її використання у науковому та навчальному процесах вже у сучасних умовах. Це був перший український науковий журнал, в котрому підіймалися питання міжнародних відносин політичного, економічного та культурного характеру в історичному і тогочасному контексті. Авторами у цьому часописі виступали переважно українські дослідники, серед яких можемо назвати Ореста Левицького, Петра Орловського, Євгена Чикаленка, Володимира Щербину та ін. Публікації спиралися на виявлену дослідниками джерельну базу, котра на сьогодні є частково втраченою, а частково – важкодоступною. Основна увага в публікаціях журналу була зосереджена насамперед на подіях і процесах, що охоплювали територію Східної Європи і відбувалися у зв'язку з участю в них українських історичних діячів чи соціальних структур. Хронологічно інформація, оприлюднена в статтях, переважно зосереджується в рамках подій XVII – початку XX століття. Територіально вона охоплює зв'язки українського суспільства із землями Австрії, Англії, Італії, Молдови, Німеччини, Османської імперії, Угорщини, Чехії, Франції,

Швеції. Методологія дослідження базується на системному підході з використанням логічного та порівняльного методів. Завдяки цьому вдалося проаналізувати зміст публікацій, їх появу у відповідний історичний період та зв'язок із поточною суспільною ситуацією. Висновки дослідження вказують на системність публікацій у «Київській старовині» матеріалів із міжнародної тематики, їх різноманітність та можливість вивчення уявлень українських науковців кінця XIX – початку XX ст. щодо міжнародних відносин.

Ключові слова: «Київська старовина»; історія міжнародних відносин; історія дипломатії; міжкультурні відносини; дослідження міжнародних відносин.

Вступ

Процес вивчення міжнародних відносин передбачає залучення якомога більшої кількості інформації. При цьому, оскільки міжнародні відносини є явищем багатоплановим, то й відомості, залучені до їх дослідження, також мають багатоплановий характер. Значна ж кількість інформації, яка перебуває нині в науковому обігу, стосується найбільше тем, пов'язаних із сучасністю та історією XX століття. І при цьому майже не зазначається про уявлення української наукової еліти минулого щодо міжнародних відносин. Це й зрозуміло, оскільки, фактично, до початку XX століття тільки окремі її представники в умовах державної політичної монополії Російської імперії на ідеологічні поняття висловлювали свої позиції щодо їх змісту (М. Костомаров, М. Драгоманов та інші). Тому реконструкція уявлень українських вчених стає можливою лише завдяки тим публікаціям, що з'явилися в наукових виданнях і були присвячені розгляду міжнародних контактів у всій їх різноманітності, включно з питаннями політичних, економічних та культурних відносин, геополітики, дипломатії тощо.

Особливу роль у цьому процесі відігравав перший багаторічний науковий журнал україноцентричного характеру «Київська старовина», що з'явився внаслідок проведення в Російській імперії ліберальних реформ і виходив друком впродовж 1882–1906 років. Ми можемо бачити на його сторінках, як упродовж 24 років змінювався внутрішній контент часопису щодо місця і значення українських земель в історичних процесах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Становлення української науки у сфері вивчення міжнародних відносин супроводжується появою значної кількості досліджень, що спрямовані передовсім на практичні аспекти сучасності та історію міжнародних проце-

сів. Значно менше ми бачимо праць, пов'язаних із відображенням наукових уявлень в українському середовищі більш ранніх епох. Зокрема, міжнародній тематиці на сторінках журналу «Київська старовина» взагалі не було присвячено жодної роботи. І це при тому, що сам цей часопис неодноразово перебував у сфері інтересів науковців, і його матеріали неодноразово аналізувалися в багатьох публікаціях ще від початку ХХ ст. Останнім часом з'явився цілий ряд робіт, в яких автори звертали свою увагу на ті чи інші аспекти змісту цього видання. Зокрема, серед багатьох публікацій із цього приводу можна відзначити дослідження Марини Палієнко (2005), Валерія Ластовського (2008, 2011; Poplavskiy and Lastovskiy, 2022), Ігоря Райківського (2017) та ін.

Формулювання цілей статті

Головною ціллю пропонованого дослідження є аналіз контенту українського наукового часопису «Київська старовина» наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. на предмет висвітлення в ньому різноманітних питань, пов'язаних із історичними ситуаціями у міжнародних відносинах та процесах.

Виклад основного матеріалу дослідження

Поява у 1882 р. першого наукового україноцентричного журналу «Київська старовина» зумовлювалася цілим рядом обставин політичного та соціального характеру. Зрештою, основну роль у цьому відіграли ті ліберальні реформи 1860–1870-х років, що стали можливими завдяки геополітичній поразці Російської імперії у Кримській війні. І хоча від самого початку цей журнал створювався, зрозуміло, із метою відстоювання російських державних інтересів, проте він фактично одразу за своїм змістом та спрямованістю перетворився на проукраїнське видання.

На сторінках журналу за 24 роки його існування було опубліковано величезну кількість матеріалів із найрізноманітніших наукових сфер – історії, археології, фольклористики, релігієзнавства та ін. Всього було оприлюднено не менше 6405 публікацій різнопланового змісту. І тут важливо зауважити ще й на тій обставині, що серед цих публікацій знайшлося місце міжнародній тематиці. Звісно, з огляду на загальносуспільну ситуацію та систему державного управління Російської імперії, важко було чекати від авторів цього часопису публікацій аналітичного характеру щодо міжнародних відносин. Та й завдання перед організаторами видання журналу від самого початку ставилися як друкування матеріалів історико-культурного характеру. Однак вже від самого початку було зрозуміло, що показати історичний розвиток українського суспільства і його культури без представлення міжнародних зв'язків та впливів неможливо. Відтак історичний матеріал вже від першого ж номера означеного видання був спрямований

у т. ч. й на з'ясування історії українських земель у контексті взаємовідносин із російськими та польськими суспільствами і державами. І, до речі, в програмі видання наголошувалося, що необхідно буде звертати увагу як на польську культуру, так і на російський «цивілізаторський вплив» на українське населення (Центральний державний історичний архів України, б.д.).

Загалом видавці та автори текстів не змогли обмежитися виключно тільки матеріалом у трикутнику Україна – Польща – Росія. Сам напрям журналу і багатоманітність матеріалів вимагали показати зв'язки України у більш широких масштабах. Саме тому географічно тематика досліджень охоплює всю Європу. В центрі уваги публікацій опиняються також, зв'язки та стосунки з Австрією, Англією, Італією, Молдовою, Німеччиною, Османською імперією, Угорщиною, Чехією, Францією, Швецією.

Важливим моментом у всіх статтях, що стосуються міжнародної тематики, було те, що сам їх характер змінювався впродовж всього періоду існування самого журналу. Це зумовлювалося, звісно, наявними суспільно-політичними процесами в тодішній Російській імперії. Зокрема, якщо у 1880–1890-х роках публікації зосереджувалися виключно на матеріалах в історичному контексті, то від рубежу 1900-х років вже публікуються і відомості, пов'язані із сучасними тому періоду подіями.

Найбільше уваги в матеріалах «Київської старовини» приділялося українсько-польським контактам (у нашій публікації про українсько-російські контакти не йдеться). І це не дивно, з огляду на спільне історичне минуле впродовж кількох століть, починаючи від часів Русі. Власне, це й прослідковується у журналі. Причому значна частина статей має виключну спрямованість на розкриття саме цього напрямку (майже 70 публікацій) і не менш значна – лише дотичну, уже в контексті представлення інших напрямів (наприклад, російсько-польські, османсько-польські відносини, бібліографія польської літератури тощо).

Безумовно, в основному автори публікацій цього напрямку зосереджувалися на періоді польсько-козацьких війн, діяльності гетьмана Богдана Хмельницького та інших державних діячів цього часу і тих міжнародних процесах, які збурила українська національна революція XVII століття. Наприклад, зустрічаємо матеріал щодо процесу формування союзу Богдана Хмельницького і московського царя Олексія Михайловича проти Речі Посполитої (Каманин, 1882) і так само – про намагання створити союз з боку Речі Посполитої і Трансільванського князівства (Н.М., 1897). Неодноразово на сторінках «Київської старовини» друкувалися й документи – ча-

стина дипломатичного листування. Зокрема, це листи Богдана Хмельницького до Олексія Михайловича та воєводи Павла Сапєги, короля Августа II до кошового Семена Палія та ін.

Багато писали і проміжконфесійні відносини та їх використання державами у досягненні своїх політичних інтересів на міжнародній арені. Одним із питань, що постійно порушувалося дослідниками, було становище т. зв. «дисидентів» у Речі Посполитій і ставлення до них польських та російських політиків. Наприклад, на це звертав увагу український історик Володимир Щербина (1850–1936), наголошуючи на надзвичайно суворих польських постановах 1732 р., їх відміні на вимогу російського уряду у 1768 р., поступки того ж російського уряду після першого поділу Польщі і як наслідок – обмеження політичних та віросповідних прав «дисидентів» за трактом 1775 р. (Щербина, 1892).

Ще варто відзначити, що в одній із публікацій зауважується на мало вивченій і незвичайній стороні функціонування українського православного духовенства в міжнародних справах – його шпигунській діяльності. Її дещо розкрив відомий історик і письменник Орест Левицький (1848–1922) у зв'язку з подорожжю до Європи ієромонаха Тарасія Каплонського у 1697 р. Дослідник наголосив у своїй праці на тому, що багато хто із «малоросійських вчених» XVII–XVIII ст. намагався після закінчення Київського колегіуму продовжити своє навчання у європейських університетах та колегіумах. І він зазначив, що саме таких подорожуючих влада використовувала «для збирання закордонних політичних відомостей». Історик пояснював це тоді усього лиш відсутністю «правильних дипломатичних стосунків з іноземними державами» (О.Л., 1896, с.49). На прикладі ж ієромонаха чернігівського Єлецького монастиря Тарасія Каплонського, котрий їздив до Італії на поклоніння мощам чудотворця Миколая, видно, що після повернення додому той змушений був давати у 1698 р. в Малоросійському приказі відомості «про тодішні політичні події, почуті ним в Аусбурзі, у Відні і в польських містах» (О.Л., 1896, с.52). Із цього очевидно, що наприкінці XVII ст. російська влада вже використовувала українське православне духовенство у своїх цілях не лише з метою впливу на суспільні настрої, але й для виконання розвідницької діяльності.

Ще один момент, на який варто звернути увагу, був пов'язаний із боротьбою між державами за контроль над релігійними конфесіями. Зокрема, одним із таких проявів цього стало питання про створення в рамках Речі Посполитої власної православної Церкви. Саме тому у 1791 р. там було проведено загальні збори представників духовенства з території Правобережної України та Західної Білорусі – т. зв. Пінська конгрегація. Із цього при-

воду протоієрей Петро Орловський (1827–1914) висловив думку, що тільки арешт і судовий процес над єпископом Віктором Садковським у 1789 р., котрий був підпорядкований російській владі (після чого «поляки зітхнули полегшено»), стали головним поштовхом для поляків «остаточно раз навзавжди влаштувати духовні справи» (Орловский, 1897, с.41).

Щодо питання висвітлення українсько-російських контактів, то воно є одним із найбільш об'ємних за матеріалом і потребує окремого дослідження та висвітлення. Водночас тут можна лише відзначити, що в часописі ця тема охоплювала як політичні, так і культурні, торгові, економічні та інші відносини. Окрім того, не можна не відзначити, що публікації щодо цього напряму, в силу цензурування, мали більші обмеження, ніж стосовно інших тем.

Із публікацій, що стосуються західноєвропейських країн, особливий інтерес викликають ті, що пов'язані із Францією. Із них впливає передовсім існування постійної зацікавленості французами інформацією про українську культуру та історію. Причому слід зауважити, що ця зацікавленість була надзвичайно різноманітна. Вона стосувалася української історії, літератури, історичних діячів, українсько-французьких відносин у самих різноманітних проявах – від політичних до культурних контактів. Взагалі ця тематика охоплює не менше 30 публікацій різного змісту і наповнення. В ній ми побачимо цілий ряд відомих постатей, таких як Анна Ярославна, королева Франції, Гійом Левассер де Боплан, Іван Мазепа, Микола Гоголь, барон Жозеф де Бей, Жюль Легра, Михайло Грушевський та ін.

Варто зупинитися ще й на публікаціях, що з'явилися в журналі на початку ХХ століття і стосувалися вже не минулих, а існуючих політичних процесів в українсько-австрійсько-польському просторі. Дописувачі «Київської старовини» звертають увагу на події, що відбувалися з участю українського населення на територіях Австро-Угорської імперії. Зокрема, впродовж 1901–1902 рр. в журналі подавалася інформація про виборчий процес та участь у ньому українців, їх діяльність в австрійському парламенті, намагання української спільноти створити у Львові український університет. Щодо останнього, то був опублікований текст петиції, поданий від Наукового товариства імені Шевченка до австрійського рейхсрату, де, між іншим, звучали слова про рівноправність всіх народів, право будь-якого народу на власний розвиток і, зрештою, реалізацію національної ідеї (Львовського ученого общества, 1902). Фактично, саме через ці публікації поширювалася ідея єдності українського народу незалежно від його перебування в межах двох імперій.

Серед публікацій «Київської старовини» зустрічаємо й матеріали щодо поширення інформації у європейських країнах про українські землі в минулі століття. Відзначимо, що вона без сумніву мала не просто ознайомчий характер із метою отримання знань про далекі території, але й про їх політичний та торгово-економічний потенціал у міжнародних відносинах. Можна відзначити публікації, в яких міститься інформація, що отримувалася у зв'язку із дипломатичною і розвідувальною діяльністю венеційського дипломата Альберта Віміні (1603–1667) та англійського резидента Клавдія Рондо (1695–1739) (Молчановський, 1889, 1900). Перший із них вів перемовини з Богданом Хмельницьким щодо участі Війська Запорозького у створенні та діяльності антиосманської коаліції, а другий передавав інформацію про українське козацтво державному секретарю Англії лорду Вільяму Гаррінгтону (1683–1756). Автором обох цих публікацій на основі історичних джерел виступив український історик, археограф та громадський діяч Никандр Молчановський (1858–1906).

Показовими в «Київській старовині» рубежу XIX–XX століть є ті публікації, що розкривають інформацію про поширення знань про тогочасну українську культуру в європейських країнах. Тобто, фактично, можна говорити про певну передтечу в цей період майбутньої культурної дипломатії. В деяких випадках в журналі йшла мова про культурну діяльність українських діячів, через яку стверджувалася ідея української окремішності. Так, у 1899 р. зустрічаємо інформацію про переклад творів Тараса Шевченка чеською мовою, у 1900 р. – про переклад молдавською мовою книги українського громадського діяча Євгена Чикаленка (1861–1929) «Розмова про сільське господарство». А у 1903 р. опубліковано матеріал про появу в Англії у часописі «The Athenaeum» ґрунтовної статті про українську літературу (Англійській журналь, 1903). Цікавим є висновок автора, яким він підкреслює міжкультурну взаємодію: «Факт появи такої статті у англійському журналі для нас тим більш приємний, що навіть і більш близькі до нас літератури (наприклад, російська) рідко дарують нам свою увагу, обходячи звичайно нашу літературу мовчанкою або ж обмежуючись у кращому випадку короткими замітками, а в гіршому – достатньо виразними звинуваченнями у сепаратизмі і ледь не в зраді».

Продовжуючи тему міжкультурних контактів, необхідно відзначити ще й публікації матеріалів щодо читання лекцій у 1903 р. професором Михайлом Грушевським (1866–1934) у Парижі та Берліні, внаслідок чого з'явилася ідея про видання у Франції граматики української мови (Лекции, 1903); щодо викладання шведським професором Юханом Августом Люнделем (1851–1940) в Уппсальському університеті курсу української мови і літерату-

ри (Курси малорусского языка, 1903); щодо успішних виступів українського тенора Модеста Менцинського (1875–1935) у приміщеннях Королівської опери в Стокгольмі та Шведської королівської академії наук, у програму якого входило й виконання українських народних пісень (Украинская песня, 1905). Ці та інші публікації свідчать про розширення міжнародних контактів українського суспільства саме в цей період.

Окрім статей щодо європейського простору, на сторінках «Київської старовини» публікувалися матеріали, пов'язані із Кримським ханатом і Османською імперією. Звісно, з огляду на постійне протистояння між українським козацтвом та кримськими татарами і османськими військами, в центрі уваги відповідних опиняються передовсім воєнні та політичні процеси. Не зупиняючись на детальному аналізі саме публікацій щодо участі козацтва у численних війнах XVII–XVIII ст., зауважимо лише на деяких епізодах. У цьому контексті викликають зацікавленість дослідження Олександра Русова (1847–1915) щодо облоги і взяття Очакова у 1788 р. російськими військами (Русовъ, 1888). У роботі О. Русова для нас важливим є його зосередження на позиції австрійської та французької держав щодо війни Росії з Османською імперією. Певним доповненням до цієї теми може служити невелика розвідка Платона Кितिцина (1846–?) щодо дипломатичних відносин між російською та турецькою владою вже після завершення війни та щодо укладення мирного договору між ними (Китицынъ, 1888).

Крім того, для розуміння певних міжнародних процесів XIX ст. на східному напрямі важливим є матеріал, що стосується життя і діяльності відомого польського діяча Михайла Чайковського (1804–1886), знаного також як Мехмет Садик-паша. Він відрізнявся своїми козакофільськими поглядами і виступав на стороні Османської імперії проти російської держави. І от цій постаті було присвячено посмертну публікацію з оцінкою її діяльності (зрозуміло, негативною, з огляду на цензурування) (Чайковскій Михайль, 1886), а у 1891–1892 роках у «Київській старовині» з'явилися ще і його мемуари. Як видно з матеріалу, для М. Чайковського в його міжнародній діяльності головним було питання можливості відновлення польської державності за підтримки відродженого українського козацтва і військових сил Османської імперії.

Висновки

Таким чином, журнал «Київська старовина» наприкінці XIX – на початку XX століття став першим українським виданням, в якому достатньо систематично публікувалися матеріали, в яких підіймалася міжнародна тема-

тика різноманітного характеру. Переважно вона, все ж, стосувалася історії міжнародних відносин та культурних контактів на європейському просторі. Меншою мірою, проте теж постійно в публікаціях зауважувалося і на зв'язках України зі Сходом, зокрема із Кримським ханатом та Османською імперією. Матеріали, опубліковані у журналі «Київська старовина», дають нам достатньо широку інформацію для вивчення тих міжнародних процесів, що відбувалися у просторі Східної Європи впродовж кількох віків до початку ХХ ст., і для розуміння стану уявлень щодо міжнародних відносин. Крім того, вони важливі ще й тим, що в них використано ту джерельну базу, яка була доступною на момент оприлюднення, але на сьогодні значною мірою вже є втраченою чи важкодоступною. Звісно, особливістю опублікованих статей, на яку слід звертати увагу, є їх обережність чи навіть заангажованість у певних політичних висновках.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Англійській журналъ объ украинской литературе, 1903. *Київская Старина*, 80, с.79-80.
- Каманин, И., 1882. Новые историческіе матеріали о Богданѣ Хмельницкомъ. *Київская Старина*, 7, с.18-24.
- Китицынъ, П., 1888. Турецкое посольство въ 1793 г. *Київская Старина*, 10, с.26-27.
- Курсы малорусского языка и литературы в Упсальском университете, 1903. *Київская Старина*, 11, с.78-79.
- Ластовський, В., 2008. Культура і православне духовенство на сторінках «Київської старовини». *Питання культурології*, 24, с.75-79.
- Ластовський, В., 2011. Нумізматика на сторінках «Київської старовини» (1882-1906 рр.). *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*, 18, с.122-125.
- Лекции проф. Грушевского в Париже и Берлине, 1903. *Київская Старина*, 82, с.54.
- Львовскаго ученаго общества им. Шевченка петиція австрійському рейхсрату объ учрежденіи самостоятельнаго малорусскаго университета во Львовѣ, 1902. *Київская Старина*, 1, с.1-4.
- Молчановский, Н., 1889. Англійское извѣстіе 1736 г. о запорожцахъ. *Київская Старина*, 11, с.444-447.
- Молчановский, Н., 1900. Донесение венецианца Альберто Вимина о козаках и Б. Хмельницком (1656 г.). *Київская Старина*, 1, с.62-75.
- Н.М., 1897. Польській король Янъ-Казимиръ, Хмельницькій и греки. *Київская Старина*, 4, с.17-18.
- О. Л., 1896. Путешествіе малорос, іеромонаха Тарасія Калонпскаго въ Итапію въ 1697 г. *Київская Старина*, 5, с.49-53.

- Орловсній, П., 1897. Прот. Преосвященний Викторъ Садковскій, Архієп. Минскій, Коадьюторъ Кіевскої Митрополій съ 1785 по 1796. г., Управляюції правосл. церквами и монастирями въ предѣлахъ бывшаго царства Польскаго. *Кіевская Старина*, 7, с.20-54.
- Палієнко, М., 2005. «Кіевская старина» у громадському та науковому житті України (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Київ: Темпора.
- Райківський, І., 2017. Відображення українського національного руху Галичини в журналі «Кіевская старина» (1882-1906 рр.). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Історичні науки*, [online] 5, с.43-51. Доступно: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14275/1/Raikivskiy_Igor_2017.pdf> [Дата звернення 16 серпня 2023].
- Русовъ, А., 1888. Осада и взятіе Очакова (1788). *Кіевская Старина*, 23, с. 543-598.
- Украинская песня в Стокгольме, 1905. *Кіевская Старина*, 5, с.168-169.
- Центральний державний історичний архів України у м. Києві, б.д. Фонд КМФ-19, опис 1, справа 2, арк. 3-4.
- Чайковскій Михаилъ и козакофильство, 1886. *Кіевская Старина*, 4, с.763-777.
- Щербина, В., 1892. Правная грамота Православнаго священника 1777 г. *Кіевская Старина*, 11, с.291-293.
- Poplavskiy, M. and Lastovskiy, V., 2022. The Kievskaya Starina Chronicle (1882–1906) in Ukrainian Culture: Artistic View of Publications. *Culture and Arts in the Modern World*, [e-journal] 23, pp.67-74. <https://doi.org/10.31866/2410-1915.23.2022.260964>

REFERENCES

- Angliiskii zhurnal ob ukrainskoi literature [English magazine about Ukrainian literature], 1903. *Kievskaiia Starina*, 80, pp.79-80.
- Chaikovskii Mikhail i kozakofilstvo [Chaikovskiy Mykhailo and Cossackism], 1886. *Kievskaiia Starina*, 4, pp.763-777.
- Kamanin, I., 1882. Novye istoricheskie material i o Bogdanъ Khmelnitckom [New historical materials about Bogdan Khmelnitsky]. *Kievskaiia Starina*, 7, pp.18-24.
- Kititsyn, P., 1888. Turetckoe posolstvo v 1793 g [Turkish embassy in 1793]. *Kievskaiia Starina*, 10, pp.26-27.
- Kursy malorusskogo iazyka i literatury v Upsalskom universitete [Courses of Little Russian language and literature at Uppsala University], 1903. *Kievskaiia Starina*, 11, pp.78-79.

- Lastovskyi, V., 2008. Kultura i pravoslavne dukhovenstvo na storinkakh "Kyivskoi starovyny" [Culture and Orthodox clergy on the pages of "Kyivska Starovyna"]. *Issues in Cultural Studies*, 24, pp.75-79.
- Lastovskyi, V., 2011. Numizmatyka na storinkakh «Kyivskoi starovyny» (1882-1906 rr.) [Numismatics on the pages of "Kyiv Antiquities" (1882-1906)]. *Spetsialni istorichni dystsypliny: pytannia teorii ta metodyky*, 18, pp.122-125.
- Lektcii prof. Grushevskogo v Parizhe i Berline [Lectures by Prof. Grushevsky in Paris and Berlin], 1903. *Kievskaiia Starina*, 82, p.54.
- Lvovskago uchenago obshchestva im. Shevchenka petitciia avstriiskomu reikhsratu ob uchrezhdenii samostoiatel'nago malorusskago universiteta vo Lvovѣ [Lviv Scientific Society named after Shevchenko's petition to the Austrian Reichsrat for the establishment of an independent Little Russian University in Lviv], 1902. *Kievskaiia Starina*, 1, pp.1-4.
- Molchanovskii, N., 1889. Angliiskoe izvѣstie 1736 g. o zaporozhtcakh [English news of 1736 about the Cossacks]. *Kievskaiia Starina*, 11, pp.444-447.
- Molchanovskii, N., 1900. Donesenie venetciantca Alberto Vimina o kozakakh i B. Khmelnitckom (1656 g.) [Report of the Venetian Alberto Vimin about the Cossacks and B. Khmelnitsky (1656)]. *Kievskaiia Starina*, 1, pp.62-75.
- N.M., 1897. Polsnii korol Ian-Kazimir, Khmelnitckii i greki [Polish King Jan-Kazimir, Khmelnitsky and the Greeks]. *Kievskaiia Starina*, 4, pp.17-18.
- O. L., 1896. Puteshestvie maloros, ieromonakha Tarasiia Kalonpskago v Itapiiu v 1697 g. [Journey of the Little Russians, Hieromonk Tarasius Kalonpsky to Italy in 1697]. *Kievskaiia Starina*, 5, pp.49-53.
- Orlovsnii, P., 1897. Prot. Preosviashchennyi Viktor Sadkovskii, Arkhiiep. Minskii, Koadiutor Kievskoi Mitropolii s 1785 po 1796. g., Upravliaiuitcii pravosl. tcerkvami i monastyriami v predѣlakh byvshago tcarstva Polskago [Prot. His Eminence Victor Sadkovsky, Archbishop. Minsk, Coadjutor of the Kiev Metropolis from 1785 to 1796, Administrator of the Orthodox Church. churches and monasteries within the former Kingdom of Poland]. *Kievskaiia Starina*, 7, pp.20-54.
- Paliienko, M., 2005. "Kyevskaia staryna" u hromadskomu ta naukovomu zhytti Ukrainy (kinets XIX – pochatok XX st.) ["Kyivskaya Starina" in the public and scientific life of Ukraine (end of the 19th - beginning of the 20th century)]. Kyiv: Tempora.
- Poplavskiy, M. and Lastovskyi, V., 2022. The Kievskaya Starina Chronicle (1882–1906) in Ukrainian Culture: Artistic View of Publications. *Culture and Arts in the Modern World*, [e-journal] 23, pp.67-74. <https://doi.org/10.31866/2410-1915.23.2022.260964>
- Raikivskiy, I., 2017. Vidobrazhennia ukrainskoho natsionalnoho rukhu Halychyny v zhurnali "Kyevskaia staryna" (1882-1906 rr.) [Reflection of the Ukrainian

national movement of Galicia in the magazine "Kievskaya starina" (1882-1906)]. *Naukovyi visnyk Shkhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu im. Lesi Ukrainky. Serii: Istorychni nauky*, [online] 5, pp.43-51. Available at: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14275/1/Raikivskyi_Igor_2017.pdf> [Accessed 16 August 2023].

Rusov, A., 1888. Osada i vziatie Ochakova (1788) [The siege and capture of Ochakov (1788)]. *Kievskaiia Starina*, 23, pp. 543-598.

Shcherbina, V., 1892. Pravnaia gramota Pravoslavnago sviashchennika 1777 g. [Legal charter of an Orthodox priest in 1777]. *Kievskaiia Starina*, 11, pp.291-293.

Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Kyievi [The Central State Historical Archives of Ukraine, Kyiv], n.d. Fund KMF-19, description 1, case 2, sheet. 3-4.

Ukrainskaia pesnia v Stokgolme [Ukrainian song in Stockholm], 1905. *Kievskaiia Starina*, 5, pp.168-169.

**INTERNATIONAL THEMES ON THE PAGES
OF THE UKRAINIAN JOURNAL “KYIVSKA STAROVYNA”
 (“KYIV ANTIQUITIES”) (1882–1906)**

Valerii Lastovskyi

Doctor of Historical Sciences, Professor,

ORCID: 0000-0001-8900-5569,

e-mail: lastov@ukr.net,

Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine, 01133

The main objective of the study is primarily to analyze publications of the journal “Kyivska Starovyna” (“Kyiv Antiquities”) regarding the highlighting of international topics on its pages at the turn of the 19th – 20th centuries, as well as the possibility of their use in the scientific and educational process in modern conditions. It was the first Ukrainian scientific journal in which issues of international relations of political, economic and cultural nature were raised in that time historical context. The authors of this journal were mainly Ukrainian researchers, among whom we can name Orest Levytskyi, Petro Orlovskyi, Yevhen Chykalenko, Volodymyr Shcherbyna, and others. The publications were based on the source base discovered by researchers, which is partially lost today, and partially difficult to access.

The main attention in the journal’s publications was focused primarily on events and processes that covered the territory of Eastern Europe, and occurred in connection with the participation of Ukrainian historical figures or social structures. Chronologically, the information published in the articles was mostly concentrated within the framework of the events of the 17th and early 20th centuries. Territorially, it covered the ties of Ukrainian society with the lands of Austria, England, Italy, Moldova, Germany, the Ottoman Empire, Hungary, the Czech Republic, France and Sweden. The research methodology was based on the systemic approach, using logical and comparative methods. Thanks to this, it was possible to analyze the content of the publications, their appearance in the relevant historical period, and the connection with the current social situation. The study findings indicate the systematicity of publishing the materials on international topics and their diversity in “Kyivska Starovyna”, and the possibility of studying the ideas of Ukrainian scientists of the late 19th and early 20th centuries regarding international relations.

Key words: “Kyivska Starovyna” (“Kyiv Antiquities”); history of international relations; history of diplomacy; intercultural relations; research of international relations.